

**UCHWAŁA NR XXVI/152/26
RADY MIEJSKIEJ W WILAMOWICACH**

z dnia 28 stycznia 2026 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2026-2028

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49)

Rada Miejska w Wilamowicach uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjąć Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2026-2028 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Wilamowic.

§ 3. Uchwała podlega ogłoszeniu na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy w Wilamowicach oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Michał Mleczko

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2026-2028

I. WPROWADZENIE.

Jedną z największych wartości, jakich doświadczamy w życiu, jest rodzina. To właśnie ona powinna być ostoją bezpieczeństwa, miłości, wzajemnej odpowiedzialności. Rodzina uważana jest za naturalną i podstawową komórkę społeczną. Jako pierwsze środowisko wychowawcze wpływa na osobowość człowieka, jego życie i rozwój. Jest miejscem, w którym doświadcza on swoich pierwszych kontaktów z otoczeniem, zaczyna poznawać i rozumieć wartości społeczne. Na ich podstawie będzie budować swój własny system norm i zachowań. Rodzina jest mikrostrukturą związaną ze społeczeństwem, reaguje na zachodzące zmiany społeczne, podlega przemianom gospodarczym, kulturalnym i obyczajowym. W pewnej mierze stanowi odbicie współczesnego społeczeństwa, które wyciska na niej piętno i narzuca określone ograniczenia. Znaczenie rodziny dla życia i pomyślnej sytuacji społeczeństwa pociąga za sobą szczególną odpowiedzialność Państwa i samorządów za wspieranie i umacnianie rodziny.

Dokonująca się w Polsce transformacja społeczna stała się przyczyną wielu procesów destrukcyjnych, zagrażających społeczeństwu oraz co najważniejsze – rodzinie jako naturalnej, podstawowej komórce tego społeczeństwa. Podejmując rozważania na temat roli rodziny w systemie profilaktyki, trzeba zdawać sobie sprawę z aktualnych zagrożeń, jakie niesie za sobą rozwój cywilizacji. Wielu ludzi przytłacza lęk przed przyszłością, rozczarowaniem. Wiele małżeństw się rozpada. Rodzice są zapracowani, nie zwracają uwagi na potrzeby dziecka - zwłaszcza emocjonalne. Coraz bardziej widoczne są różnice pomiędzy bogatymi a biednymi. Najbardziej przez ten stan rzeczy cierpią dzieci, które pozostawione „same sobie” podejmują działania dewiacyjne, prowadzące do niedostosowania społecznego. Systematycznie wzrasta ilość rodzin dysfunkcyjnych i niewydolnych wychowawczo. Problemem jest bezrobocie, alkoholizm, bezradność, wzrost agresji i przemoc. Powiększają się różnice społeczne i materialne.

Nadrzędnym celem niniejszego Programu jest budowa lokalnego systemu wsparcia nad dzieckiem i rodziną, a w ostatecznym efekcie stworzenie warunków, w których rodzina będzie mogła liczyć na pomoc oraz wielozakresowe i zintegrowane wsparcie.

Program opracowano przy współudziale Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki Wsparcia Dziennego, szkół oraz policji.

II. ZGODNOŚĆ PROGRAMU Z INNYMI DOKUMENTAMI I PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA I FUNKCJONOWANIA GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2026-2028 jest kontynuacją poprzednich programów wspierania rodziny i wpisuje się w założenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wilamowice na lata 2017-2026, Strategię rozwiązywania problemów społecznych Powiatu Bielskiego na lata 2016-2025, Program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w województwie śląskim na lata 2021-2030 oraz inne lokalne programy zajmujące się tematyką rodziny.

Podstawa prawna do wytyczania i realizacji zadań programu to między innymi:

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U.2025.49 ze zmianami),
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.2025.1214),
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U.2024.1673),
4. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem", (Dz.U.2024.1829),
5. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U.2023.2809),

III. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ NA TERENIE GMINY WILAMOWICE.

Wilamowice są gminą miejsko-wiejską znajdującą się w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Bielska - Białej. Gminę tworzy 6 jednostek pomocniczych (sołectwa: Dankowice, Hecznarowice, Pisarzowice, Stara Wieś i Zasole Bielańskie oraz Osiedle Wilamowice). Jak wynika z danych Urzędu Gminy, wg stanu na dzień 31 grudnia 2024 roku obszar Gminy zamieszkuje 18 117 mieszkańców, spośród których 4 171 to dzieci i młodzież do 18 roku życia co stanowi 23,02% populacji. Na przestrzeni minionych trzech lat można zaobserwować niewielki wzrost liczby ludności. Znaczna część mieszkańców pracuje poza miejscem zamieszkania, głównie w pobliskim Bielsku – Białej oraz okolicznych kopalniach węgla kamiennego. Niewielki odsetek ludności utrzymuje się z rolnictwa i hodowli oraz z handlu i usług.

TABELA 1. STRUKTURA LUDNOŚCI NA TERENIE GMINY WILAMOWICE W LATACH 2022–2024

	MIESZKAŃCY ZAMELDOWANI NA POBYT STAŁY/CZASOWY - STRUKTURA WEDŁUG PŁCI I WIEKU					
ROK	2022		2023		2024	
Liczba mieszkańców ogółem	POBYT STAŁY	POBYT CZASOWY	POBYT STAŁY	POBYT CZASOWY	POBYT STAŁY	POBYT CZASOWY
	17 819	178	17 940	170	17 971	146
W tym: Dzieci i młodzież do 18 roku życia	4 153	34	4 186	34	4 138	33
Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym ogółem z tego:	10 378	128	10 356	118	10 331	96
kobiety (19 -59)	4 972	51	4 979	51	4 970	44
mężczyźni (19 – 64)	5 406	77	5 377	67	5 361	52
Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym ogółem,z tego:	3 265	16	3 398	18	3 502	17
kobiety od 60 r z	2 122	10	2 165	11	2 213	8
Mężczyźni od 65 r z	1 163	6	1 233	7	1 289	9

Źródło: Ewidencja ludności – UG Wilamowice.

Na terenie Gminy Wilamowice funkcjonuje 5 szkół podstawowych, 7 przedszkoli i 3 żłobki. Dzieci i młodzież uczęszczające do placówek objęte są różnymi oddziaływaniami wychowawczymi i opiekuńczymi, służącymi ich optymalnemu rozwojowi. Wszystkie szkoły zapewniają pomoc pedagogiczną i psychologiczną. Prowadzą szereg zajęć usprawniających rozwój emocjonalny, fizyczny i psychiczny dzieci i młodzieży. Uczniowie mogą korzystać ze świetlic szkolnych, gorącego posiłku oraz szerokiej oferty zajęć pozalekcyjnych. Na terenie gminy funkcjonują też klasy integracyjne.

Z analizy sprawozdań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz informacji uzyskanych od pracowników socjalnych wynika, że w ostatnich latach zmalała liczba osób korzystających ze świadczeń finansowych pomocy społecznej. Niezmienne natomiast są główne przyczyny udzielania pomocy, do których należą: długotrwała choroba, niepełnosprawność, bezrobocie, ubóstwo. W 2024 roku z różnych form pomocy oferowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilamowicach skorzystało łącznie 393 rodziny i 818 osób w tych rodzinach tj. 4,56% populacji gminy. Obserwujemy spadek liczby rodzin objętych wsparciem materialnym natomiast wzrasta zapotrzebowanie na różnego rodzaju usługi oraz pracę socjalną. W roku 2024 roku pracę socjalną prowadzono w 369 rodzinach.

TABELA 2. RODZINY OBJĘTE WSPARCIEM GOPS W WILAMOWICACH W LATACH 2022-2024 Z PODZIAŁEM NA ŚWIADCZENIA I PRACĘ SOCJALNĄ

ROK	LICZBA RODZIN OGÓŁEM	LICZBA RODZIN KTÓRYM PRYZNANO ŚWIADCZENIA NA PODSTAWIE USTAWY O POMOCY SPOŁECZNEJ	LICZBA RODZIN OBJĘTYCH PRACĄ SOCJALNĄ
2022	338	161	306
2023	339	171	313
2024	393	258	369

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-03-R za rok 2022, 2023, 2024.

TABELA 3. RODZINY OBJĘTE POMOCĄ GOPS W WILAMOWICACH W LATACH 2022-2024 Z PODZIAŁEM NA LICZBĘ DZIECI W RODZINIE

RODZINY		RODZINY Z DZIEĆMI						
ROK	OGÓŁEM	OGÓŁEM LICZBA RODZIN Z DZIEĆMI	1 DZIECKO	2 DZIECI	3 DZIECI	4 DZIECI	5 DZIECI	6 i WIĘCEJ DZIECI
2022	338	104	28	45	17	10	4	0
2023	339	100	32	42	15	7	4	0
2024	393	96	36	33	17	6	2	2

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-03-R za rok 2022, 2023, 2024.

Populacja rodzin korzystających z pomocy społecznej jest różnorodna, zarówno ze względu na liczebność gospodarstw domowych, typy rodzin jak i problemy jakie je dotyczą. Podobnie jak w latach poprzednich najliczniejszą grupę, jeśli chodzi o powody ubiegania się o pomoc, stanowiły: długotrwała choroba, bezrobocie, niepełnosprawność i ubóstwo. Ta tendencja utrzymuje się od kilku lat.

TABELA 4. POWODY UBIEGANIA SIĘ O POMOC MATERIALNĄ W ROKU 2024

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	93	151
BEZROBOCIE	33	86
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	75	127
UBÓSTWO	45	76
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	25	135
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO	36	107
RODZINY NIEPEŁNE	11	36
RODZINY WIELODZIELNE	14	72
ALKOHOLIZM	12	16
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO	2	2
PRZEMOC W RODZINIE	1	2
ZDARZENIE LOSOWE	103	233
KLĘSKA ŻYWIOŁOWA LUB EKOLOGICZNA	90	197
BEZDOMNOŚĆ	3	3

Zródło: Sprawozdanie MPiPS-03-R za 2024 r.

W ostatnich latach na wysokim poziomie utrzymuje się liczba rodzin dysfunkcyjnych, które z różnych powodów nie dopełniają swoich powinności względem dzieci. O rodzinie dysfunkcyjnej mówimy w sytuacji, w której: rodzice wykazują rażącą niezaradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych, jedno bądź oboje rodziców uzależniło się od alkoholu czy innych środków odurzających, występuje problemem wykorzystywania seksualnego lub przemocy, występuje ciężka, przewlekła choroba. Tym rodzinom udzielono wsparcia w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w postaci przydzielenia asystenta rodziny. Są to rodziny, które wymagają wsparcia w znacznie szerszym wymiarze aniżeli pomoc oferowana w ramach pracy socjalnej. W Ośrodku zatrudniony jest asystent rodziny współpracujący z rodzinami, które przeżywają trudności w realizowaniu swoich obowiązków rodzicielskich.

Głównym zadaniem asystenta rodziny jest wspieranie rodzin zagrożonych różnymi dysfunkcjami, w których wychowują się małoletnie dzieci. Istotną kwestią pracy asystenta jest niedopuszczenie do oddzielenia dziecka od rodziny lub umożliwienie jak najszybszego powrotu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej do rodziców.

Do kluczowych działań realizowanych przez Asystenta Rodziny możemy zaliczyć:

- diagnozowanie problemów rodziny, zapoznanie się z dokumentacją dot. rodziny w tym z wywiadem środowiskowym przeprowadzonym przez ośrodek pomocy społecznej,
- określenie, wspólnie z rodziną podstawowych problemów i potrzeb występujących w rodzinie,
- motywowanie rodziny do współpracy i działań zmierzających do pokonania problemów,
- pomoc w rozwiązywaniu podstawowych problemów (socjalnych, psychologicznych, wychowawczych),
- pomoc w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- wspieranie dorosłych członków rodziny w aktywnym poszukiwaniu zatrudnienia oraz w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych,
- prowadzenie poradnictwa i edukacji dla rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej, w tym w szczególności poradnictwa dotyczącego możliwości rozwiązywania problemów oraz udzielania informacji na temat pomocy świadczonej przez właściwe instytucje,
- współpraca z rodziną zastępczą, rodzinnym domem dziecka, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, koordynatorem pieczy zastępczej, sądem i kuratorem,
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny oraz tworzenie opinii na potrzeby sądu,
- informowanie sądu o potrzebie umieszczenia dziecka w innej placówce działającej na podstawie odrębnych przepisów dot. kształcenia i opieki zdrowotnej w tym młodzieżowym ośrodku wychowawczym, socjoterapeutycznym lub leczniczym,
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodziny,
- wspieranie rodziny poprzez konsultacje i działania o charakterze edukacyjnym w zakresie prawidłowego wychowywania i opieki nad dziećmi, dbania o zdrowie, nauka zarządzania budżetem domowym, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych,
- współpraca z pracownikiem socjalnym w zakresie realizacji zadań dotyczących wspierania rodziny,
- propagowanie wzorców prawidłowego funkcjonowania społecznego poprzez edukację i trening w zakresie obowiązujących norm współżycia społecznego
- prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną,
- monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu bezpośredniej współpracy.

TABELA 5. RODZINY, KTÓRYM UDZIELONO WSPARCIA ASYSTENTA RODZINY ORAZ LICZBA DZIECI PRZEBYWAJĄCYCH W PIECZY ZASTĘPCZEJ

ROK	LICZBA RODZIN OBJĘTYCH POMOCĄ ASYSTENTA RODZINY	LICZBA DZIECI W RODZINACH OBJĘTYCH POMOCĄ ASYSTENTA RODZINY	LICZBA DZIECI PRZEBYWAJĄCYCH W PIECZY ZASTĘPCZEJ RODZINNEJ	LICZBA DZIECI PRZEBYWAJĄCYCH W PIECZY ZASTĘPCZEJ INSTYTUCJONALNEJ
2022	16	29	9	1
2023	16	35	11	1
2024	17	37	8	2

Źródło: Sprawozdanie WRiSPZ za rok 2022, 2023, 2024, PCPR Bielsko-Biała.

Konwencja o prawach dziecka ratyfikowana przez Polskę w 1991 roku stanowi, że „Dziecko pozbawione czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub gdy ze względu na swoje dobro

nie może pozostawać w tym środowisku, będzie miało prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa. Taka opieka może oznaczać adopcję, polegać na umieszczeniu w rodzinie zastępczej lub gdy jest to niezbędne w „odpowiedniej instytucji”. Prawo to zapisane jest również w najwyższej rangi akcie normatywnym jakim jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, w której art. 72 ust. 1 i 2 mówi, że „Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych”.

Zdarzają się sytuacje, że pomimo prowadzenia szeroko rozumianej pracy socjalnej świadczonej na rzecz rodziny mogą zaistnieć okoliczności, kiedy należy zabezpieczyć dobro małoletnich dzieci poprzez umieszczenie ich w pieczy zastępczej. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowi, że w przypadku niemożliwości zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców zostaje ono umieszczone w pieczy zastępczej.

Pieczą zastępczą może być sprawowana w formie: rodzinnej bądź instytucjonalnej. Przez rodzinną pieczę zastępczą rozumie się rodziny zastępcze w tym spokrewnione, niezawodowe, zawodowe a także rodzinne domy dziecka.

Instytucjonalna pieczę zastępcza to placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest wyznaczona przez starostę jednostka organizacyjna powiatu lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania na podstawie art. 190 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W powiecie bielskim jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminy obowiązek udziału finansowego w kosztach związanych z umieszczeniem dziecka w szeroko rozumianej pieczy zastępczej. Wydatki z tym związane kształtują się na poziomie 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, 50% w trzecim i w następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej, wydatków na opiekę i wychowanie dziecka.

TABELA 6. KOSZTY POBYTU I LICZBA DZIECI Z TERENU GMINY WILAMOWICE PRZEBYWAJĄCYCH W PIECZY ZASTĘPCZEJ.

	2022	2023	2024
Liczba dzieci z terenu Gminy Wilamowice przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w tym :	9	11	8
W rodzinach spokrewnionych	5	6	6
W rodzinach niezawodowych	3	3	1
W rodzinach zawodowych	0	1	1
W tym			
Zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowych specjalistycznych	0	0	0
w rodzinnych domach dziecka	1	1	0
Liczba dzieci z terenu Gminy Wilamowice przebywających w pieczy instytucjonalnej	1	1	2

Koszt pobytu dzieci z terenu Gminy Wilamowice w rodzinnej pieczy zastępczej, ponoszony przez powiat /w zł/	107 620	151 527	132 414
Koszt pobytu dzieci z terenu Gminy Wilamowice w pieczy instytucjonalnej, ponoszony przez powiat /w zł/	66 001	83 940	95 326
Koszt pobytu dzieci z terenu Gminy Wilamowice w rodzinnej pieczy zastępczej, ponoszony przez gminę	44 819	56 709	58 820
Koszt pobytu dzieci z terenu Gminy Wilamowice w pieczy instytucjonalnej, ponoszony przez gminę	33 000	41 970	42 355

Źródło: PCPR Bielsko-Biała.

Ośrodek Pomocy Społecznej wraz z pracownikami Powiatowego Centrum Pomocy Społecznej prowadzi systematyczną pracę socjalną z rodzinami tych dzieci pod kątem funkcjonowania dzieci w pieczy zastępczej, a także możliwości ich powrotu do rodzin biologicznych.

Na terenie gminy funkcjonuje Placówka Wsparcia Dziennego - 4 świetlice środowiskowe. Jej podstawowym celem jest wsparcie rodzin w zakresie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci oraz pomoc rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Uczestnictwo dzieci w zajęciach jest nieodpłatne i dobrowolne.

Działalność Placówki Wsparcia Dziennego skupia się wokół codziennej opieki nad dziećmi i młodzieżą, wyrażającą się poprzez pomoc w uzupełnianiu defektów rozwojowych zarówno w sferze nauki szkolnej, jak i psychospołecznej. Placówka prowadzi zajęcia z zakresu:

- edukacji sportowej oraz zajęć rekreacyjnych w postaci organizowanych zawodów sportowych takich jak: turniej tenisa stołowego, rozgrywki w piłkarzyki, zabawy rekreacyjne na stadionie piłkarskim;
- edukacji artystycznej w postaci warsztatów i zajęć plastycznych;
- działalności wspomagającej edukację w postaci wyrównywania deficytów edukacyjnych poprzez codzienne odrabianie zadań domowych;
- prowadzenia zajęć z zakresu profilaktyki uzależnień w oparciu o autorskie programy opracowane przez wychowawców;
- organizacji Wigilii dla dzieci i młodzieży;
- organizacji czasu wolnego dla podopiecznych w okresie wakacji i ferii zimowych - dzieci korzystają m.in z codziennych zajęć świetlicowych, jak również uczestniczą w zorganizowanych wycieczkach i zajęciach w terenie;

W Placówce Wsparcia Dziennego realizowana jest pomoc dzieciom sprawiającym problemy wychowawcze poprzez uściślanie kontaktów wychowawców z rodziną dziecka. Prowadzone są również działania mające na celu pomoc dzieciom zagrożonym zjawiskami demoralizacji i patologiami społecznej, poprzez prowadzenie rozmów wychowawczych z dzieckiem, jak również częste kontakty z pedagogiem szkolnym. Z placówek tych korzysta rocznie 100 dzieci.

Działania obejmujące wspieranie rodziny ujęte są także w ramach wdrażania różnego rodzaju programów oraz warsztatów z zakresu profilaktyki uzależnień realizowanych w szkołach, placówkach

wsparcia dziennego oraz podczas kolonii profilaktycznych. Prowadzone działania profilaktyczne wynikają z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2024-2028 i bazują na rekomendowanych programach, takich jak m.in. „Szkoła dla rodziców i wychowawców”, „Spójrz inaczej”, „Apteczka pierwszej pomocy emocjonalnej”, „Archipelag Skarbów” i. in.

Od wielu lat we współpracy Gminy i rad sołeckich, ochotniczych straży pożarnych oraz Gminnego Ośrodka Kultury w Wilamowicach zorganizowane są spotkania piknikowe dla rodzin z dziećmi. Integracji rodzin towarzyszą autorskie zajęcia i zabawy profilaktyczne oraz posiłki. Tematem wiodącym jest propagowanie zdrowego stylu życia i pogłębianie wiedzy dotyczącej profilaktyki uzależnień.

W realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów alkoholowych procedurami objęte są takie działania, jak m.in. postępowanie w sprawie zobowiązania do leczenia odwykowego, dyżury psychologa, prawnika, psychologa ds. dzieci i młodzieży, prowadzenie grupy wsparcia dla osób z problemem alkoholowym, a także dofinansowanie ponadstandardowych usług związanych z leczeniem pacjentów - mieszkańców Gminy Wilamowice w poradniach leczenia uzależnień na terenie Bielska-Białej i Czechowic-Dziedzic.

TABELA 7. DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE W RAMACH PROFILAKTYKI UZALEŻNIEŃ

DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE	ROK	2022	2023	2024
badanie u biegłych sądowych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu		brak skierowań	10	12
wniosek do sądu o zobowiązanie do leczenia odwykowego		1 wniosek	10 wniosków	10 wniosków
porady prawne		157	87	77
dyżury psychologa		44	44	43
dyżury psychologa dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym		230	270	170
prowadzenie grup wsparcia (dla osób z problemem alkoholowym)		18	12	14

Źródło: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Niepokojącym problemem na terenie Gminy Wilamowice jest wciąż duża ilość rodzin zagrożonych alkoholizmem i przemocą. Zespół Interdyscyplinarny Gminy Wilamowice w roku 2024 prowadził 54 procedury Niebieskie Karty. Przemocą dotkniętych było 89 osób w tym 35 dzieci. Z danych Komisariatu Policji w Kobiernicach wynika, że na przestrzeni ostatnich lat na terenie Gminy Wilamowice odnotowano spadek liczby interwencji domowych, jednak ich ilość nadal jest alarmująca. W wielu przypadkach uczestnikami bądź świadkami awantur rodzinnych były dzieci.

TABELA 8. LICZBA INTERWENCJI DOMOWYCH NA TERENIE GMINY WILAMOWICE

LP.	ROK MIEJSCOWOŚCI	2022	2023	2024	ŁĄCZNA ILOŚĆ INTERWENCJI W POSZCZEGÓLNEJ MIEJSCOWOŚCI
1	WILAMOWICE	28	24	34	86
2	ZASOLE BIELAŃSKIE	12	10	13	35
3	DANKOWICE	22	30	18	70
4	PISARZOWICE	46	36	25	107
5	HECZNAROWICE	30	10	15	55
6	STARA WIEŚ	16	8	7	31
ŁĄCZNA ILOŚĆ INTERWENCJI W GMINIE WILAMOWICE		154	118	112	384
LICZBA POSTĘPOWAŃ Z ART. 207 K.K. NA TERENIE GMINY WILAMOWICE		5	8	5	

Źródło: Komisariat Policji w Kobiernicach.

TABELA 9. LICZBA PROWADZONYCH PROCEDUR „NIEBIESKIE KARTY”

ROK	LICZBA PROWADZONYCH PROCEDUR „NIEBIESKIE KARTY”	LICZBA OSÓB DOŚWIADCZAJĄCYCH PRZEMOCY	LICZBA DZIECI DOŚWIADCZAJĄCYCH PRZEMOCY
2022	12	42	18
2023	35	75	41
2024	54	89	35

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny Gminy Wilamowice.

Rodzina znajduje się w centrum polityki społecznej rządu. Tkwi w niej potencjał, który jest źródłem rozwoju naszego kraju. Ministerstwo podejmuje więc liczne działania z zakresu polityki państwa na rzecz dziecka i rodziny. Jednym z kierunków tych działań jest system zabezpieczenia społecznego.

TABELA 10. ILOŚĆ RODZIN KORZYSTAJĄCYCH ZE ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH I OPIEKUŃCZYCH ORAZ FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO W LATACH 2022 – 2024

L.p.	FORMY WSPARCIA	LICZBA RODZIN OBJĘTYCH ŚWIADCZENIEM		
		2022	2023	2024
1	Fundusz alimentacyjny	34	29	20
2	Świadczenia rodzinne	434	315	296
3	Świadczenie Pielęgnacyjne	127	134	165
4	Zasiłek wychowawczy	35	27	14
5	Świadczenie rodzicielskie	50	15	14
6	Stypendia szkolne	4	5	17

Podstawowym świadczeniem w systemie zabezpieczenia społecznego jest – uzależniony od spełnienia kryterium dochodowego – zasiłek rodzinny, przysługujący rodzinom wychowującym dzieci, w tym rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej. Celem tego świadczenia jest częściowe pokrycie wydatków związanych z utrzymaniem dziecka.

Z zasiłkiem rodzinnym powiązane są różnego rodzaju dodatki przyznawane w zależności od indywidualnej sytuacji rodzinnej z tytułu:

- urodzenia dziecka,
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- samotnego wychowywania dziecka,
- kształcenia i rehabilitacji niepełnosprawnego dziecka,
- rozpoczęcia roku szkolnego,
- podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Dodatki nie mają charakteru samodzielnych świadczeń, co oznacza, iż prawo do ich uzyskania wynika z prawa do zasiłku rodzinnego. Świadczenia rodzinne charakteryzuje obligatoryjność ich udzielenia na wniosek strony pod warunkiem spełnienia jednolitego kryterium dochodowego i innych warunków ustawowych. Z konieczności spełnienia kryterium dochodowego zrezygnowano jedynie w przypadku zasiłku pielęgnacyjnego oraz świadczenia pielęgnacyjnego.

Świadczenie pielęgnacyjne jest świadczeniem pieniężnym, o które mogą ubiegać się osoby, które nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu podjęcia opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny.

Na podstawie nowych przepisów świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przysługuje w sytuacji, kiedy niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała przed ukończeniem 18 roku życia lub przed ukończeniem 25 roku życia, ale podczas nauki w szkole lub szkole wyższej.

Z dniem 1 stycznia 2017r. weszła w życie Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” - przepisy prawa dotyczą wsparcia w zakresie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej oraz instrumentów polityki społecznej na rzecz rodziny. Należy tu wymienić zapewnienie dostępu do informacji w zakresie rozwiązań wspierających rodziny oraz kobiety w ciąży, jednorazowe świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalna chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, odpowiednich świadczeń opieki zdrowotnej dla dziecka,

ze szczególnym uwzględnieniem dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalna choroba zagrażająca jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, pomoc asystenta rodziny oraz dostęp do poradnictwa specjalistycznego.

Kolejną kategorią świadczonej rodzinom z dziećmi pomocy jest wsparcie dla uczniów w ramach pomocy materialnej o charakterze socjalnym w formie jednorazowego stypendium szkolnego na pokrycie wydatków związanych z procesem edukacyjnym.

Fundusz alimentacyjny stanowi system wspierania osób uprawnionych do alimentów środkami finansowanymi z budżetu Państwa. Przysługuje osobie uprawnionej do ukończenia przez nią 18 roku życia, gdy uczy się w szkole lub szkole wyższej do ukończenia przez nią 25 roku życia, a w przypadku posiadania orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności - bezterminowo.

IV. ANALIZA SWOT.

Praca z rodziną jest procesem złożonym i długotrwałym. Efekty pracy z rodzinami w przeważającym stopniu zależą od aktywności rodzin, otwarcia się na otrzymywane wsparcie, chęci wprowadzenia w swoim życiu zmian. Problemy rodzin często mają wielowymiarowy charakter i ich rozwiązywanie wymaga dużej znajomości problemu i zintegrowanej współpracy instytucjonalnej. Przeprowadzenie diagnozy środowiska lokalnego w kontekście problemów społecznych oraz dokonanie analizy dotychczas podejmowanych działań, pozwoliło na sporządzenie analizy SWOT, która określa mocne i słabe strony systemu wspierania rodzin w gminie oraz pozwala na dokonanie oceny zagrożeń i szans, które mają znaczący wpływ na całość podejmowanych działań w zakresie wspierania rodziny.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- dobrze przygotowana, podwyższająca swoje kwalifikacje i umiejętności kadra instytucji działających na rzecz rodzin, - dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników służb pomocy społecznej, policji, pracowników oświaty, - działania profilaktyczne, edukacyjne i osłonowe podejmowane wobec dzieci i młodzieży na terenie Gminy Wilamowice, - realizowanie działań edukacyjnych dla rodziców w formie zajęć warsztatowych „Szkoła dla rodziców”. - profesjonalizm i aktywna współpraca instytucji działających na rzecz rodziny; - wsparcie asystenta rodziny,	- mała dostępność tanich lokali mieszkalnych na terenie, - niski poziom aktywności osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej w zakresie wykorzystania własnych zasobów i możliwości w celu przezwyciężenia sytuacji kryzysowych, - brak gotowości i dobrej motywacji rodzin do podejmowania działań w celu poprawy trudnej sytuacji życiowej, - niewielkie zainteresowanie rodzin z problemami oferowanymi formami pomocy w procesie wychowawczym - brak rodzin wspierających, - niekorzystne prognozy demograficzne (starzenie się społeczeństwa),

- funkcjonowanie Placówki Wsparcia Dziennego – 4 świetlice dla dzieci w wieku od 7 – 16 lat, - organizowanie wypoczynku letniego dla dzieci, - szeroka oferta zajęć pozalekcyjnych organizowanych przez placówki oświatowe, Gminny Ośrodek Kultury, Gminną Bibliotekę Publiczną, lokalne kluby sportowe i organizacje społeczne, - funkcjonowanie placówek opiekuńczych i oświatowych na terenie gminy, - rozwinięta baza rekreacyjno-sportowa (lokalne kluby sportowe, orliki, place zabaw), - dostęp do poradnictwa specjalistycznego (m.in. psychologa, psychologa dziecięcego, prawnika, terapeuty).	- utrudniony dostęp do specjalistycznych usług medycznych w zakresie ochrony zdrowia – zwłaszcza psychiatrii i neurologii, - wyuczona bezradność, roszczeniowość i uzależnienie od pomocy instytucjonalnej – głównie finansowej.
SZANSE	ZAGROŻENIA
- duże zaangażowanie oraz stałe wzmacnianie współpracy instytucji wspierających rodzinę, - skuteczna i trafna diagnoza problemów dotyczących rodziny, - możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację zadań, - edukacja rodziców w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczej – np. „szkoła dla rodziców”, trening radzenia sobie ze stresem, zarządzania budżetem domowym itp., - wzrost możliwości korzystania przez rodziny z różnych form wsparcia (np. szkoła dla rodziców, asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością, opieka wytnieniowa), - systematyczne podnoszenie kwalifikacji przez służby wspierające rodzinę	- zanik więzi i tradycji rodzinnych oraz częste rozpady związków – rozwody, separacje, wyjazdy za granicę, - negatywne wzorce zachowań społecznych, - zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców, - wzrost dostępności dzieci i młodzieży do substancji psychoaktywnych, - nasilenie zjawisk niepożądanych takich jak: niekontrolowane funkcjonowanie dzieci i młodzieży w rzeczywistości wirtualnej, przemoc, cyberprzemoc, narkomania, alkoholizm, inne uzależnienia, - wyuczona bezradność i roszczeniowość klientów OPS, - rosnąca ilość zadań przekazywanych samorządom gminnym w stosunku do możliwości kadrowych.

V. ODBIORCY PROGRAMU.

Odbiorcami Gminnego Programu Wspierania Rodziny są rodziny z terenu Gminy Wilamowice, w szczególności rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz te, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, a także dzieci i młodzież, pozbawione właściwej opieki w swoim środowisku rodzinnym.

VI. KIERUNKI DZIAŁAŃ I OCZEKIWANE EFEKTY.

Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci oraz kształtowanie wartości i norm związanych z wychowaniem. Rodzina w pierwszej kolejności powinna mieć możliwość zmierzenia się ze swoimi problemami, co pozwala zwiększyć jej szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz stymuluje własną aktywność, wyzwala potencjał i uczy nowych umiejętności. Pomoc powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia rodziny poprzez przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych przy wykorzystaniu własnych zasobów oraz zasobów środowiska. Rodzina i jej poszczególni członkowie są zobowiązani do współudziału w rozwiązaniu ich trudnej sytuacji. Pomoc społeczna powinna służyć odbudowie i podtrzymaniu umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych poprzez:

1. Wzmocnienie i wyzwalamie zasobów tkwiących w rodzinach;
2. Wspieranie rodziców w ich funkcjach opiekuńczo – wychowawczych;
3. Poprawę bezpieczeństwa socjalnego rodzin;
4. Poprawę jakości życia rodzin zagrożonych ubóstwem i innymi problemami społecznymi.

Spodziewane efekty realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny:

1. Polepszenie sytuacji dziecka i rodziny,
2. Stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka,
3. Poprawa funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
4. Zminimalizowanie skutków sytuacji kryzysowych,
5. Wzrost świadomości społeczeństwa na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny i poprawnych relacji rodzinnych,
6. Umożliwienie dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej powrotu do rodziny naturalnej poprzez przywrócenie jej prawidłowych relacji,
7. Rozwój efektywnej współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami realizującymi program wspierania rodziny,
8. Wzrost świadomości rodziców w zakresie norm i wartości społecznych gwarantujących prawidłowy przebieg procesu wychowania,
9. Wzrost świadomości dzieci i młodzieży na temat możliwości uzyskania pomocy,
10. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa dzieci i młodzieży oraz przeciwdziałanie uzależnieniom,
11. Wzrost zaangażowania organizacji pozarządowych w zakresie podejmowania działań na rzecz rodzin.

VII. CELE I ZADANIA PROGRAMU.

CEL GŁÓWNY:

Wzmocnienie roli rodziny oraz przeciwdziałanie umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej poprzez rozwój spójnego i kompleksowego systemu wspierania rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. WSPIERANIE RODZIN W WYPEŁNIANIU OBOWIĄZKÓW OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH.

Zadania:

1. Diagnozowanie środowiska rodzinnego pod kątem występowania czynników powodujących jej dysfunkcyjność;
2. Rozwijanie lokalnej infrastruktury informacyjnej, edukacyjnej i terapeutycznej wspomagającej rodzinę w zrozumieniu i rozwiązywaniu problemów społecznych /punkty konsultacyjne, grupy wsparcia/;
3. Rozwijanie asystentury rodzinnej;
4. Wdrażanie pomocy rodzin wspierających;
5. Dążenie do reintegracji rodzin, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej;
6. Podniesienie standardów współpracy instytucji zajmujących się dzieckiem i rodziną;

2. POPRAWA STANDARDU I JAKOŚCI ŻYCIA RODZIN ORAZ ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA SOCJALNEGO.

Zadania:

1. Diagnoza i monitoring warunków i jakości życia rodziny;
2. Rozbudowa zintegrowanego systemu chroniącego rodzinę przed utratą bezpieczeństwa socjalnego;
3. Rozwój zintegrowanego systemu wsparcia dla rodzin z niepełnosprawnymi członkami rodziny.
4. Wdrażanie w rodzinach tkniętych niepełnosprawnością usług asystenta osoby niepełnosprawnej oraz opieki wytchnieniowej.
5. Dostarczenie usług i świadczeń pomocy społecznej rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialnych;

6. Zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich posiłków w szkole, wyposażenia w podręczniki i przybory szkolne, wypoczynku w czasie ferii letnich i zimowych.

3. WSPARCIE SYSTEMU NORM I WARTOŚCI SPOŁECZNYCH GWARANTUJĄCYCH PRAWIDŁOWY PRZEBIEG PROCESU WYCHOWANIA ORAZ OCHRONĘ DZIECI I MŁODZIEŻY PRZED NIEPRZYSTOSOWANIEM SPOŁECZNYM, MARGINALIZACJĄ I SPOŁECZNYM WYKLUCZENIEM.

Zadania:

1. Praca środowiskowa i indywidualna promująca właściwe wzorce rodziny.
2. Kontynuowanie oraz wzbogacenie istniejących programów profilaktycznych i edukacyjnych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży oraz zajęć profilaktyczno-edukacyjno-wychowawczych z zakresu dewiacji i patologii społecznej ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyki uzależnień;
3. Inicjowanie akcji informujących o źródłach zagrożeń cywilizacyjnych i kulturowych, metodach i technikach budowania odporności na manipulację medialną, grupową, ekonomiczną, sposobach prewencji i radzenia sobie w trudnych sytuacjach.
4. Realizacja projektów służących zdrowemu stylowi życia, przeciwdziałaniu uzależnieniom i biernym formom spędzania czasu wolnego;
5. Zagospodarowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży w okresie wakacyjnym.

4. WSPÓŁUDZIAŁ W TWORZENIU SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE GMINY.

Zadania:

1. Partycypowanie w kosztach utrzymania dzieci w pieczy zastępczej;
2. Opracowywanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
3. Pomoc rodzicom biologicznym w utrzymaniu osobistych kontaktów z dzieckiem umieszczonym w pieczy zastępczej oraz motywowanie rodziców biologicznych do włączania się w proces decydowania o sprawach istotnych dla dziecka;
4. Współpraca z podmiotami działającymi na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej.

VIII. REALIZATORZY PROGRAMU.

1. Urząd Gminy w Wilamowicach,

2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilamowicach,
3. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
4. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
5. Zespół Interdyscyplinarny Gminy Wilamowice,
6. Placówki oświatowe,
7. Policja,
8. Sąd i Prokuratura,
9. Poradnie Psychologiczno- Pedagogiczne,
10. Gminny Ośrodek Kultury w Wilamowicach,
11. Lokalne organizacje społeczne.

IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.

1. Środki budżetu gminy /w tym środki finansowe Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej/,
2. Dotacje z budżetu państwa na realizację programów ośłonowych.
3. Inne źródła /w tym środki z Europejskiego Funduszu Społecznego/.

X. POSTANOWIENIA KOŃCOWE.

Gminny Program Wspierania Rodziny został opracowany zgodnie z art.176 ust.1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity: Dz.U.2025.49) w oparciu o diagnozę problemów społecznych. Gminny Program Wspierania Rodziny jest dokumentem, który może podlegać okresowym weryfikacjom, dostosowanym do zmieniającej się rzeczywistości i przepisów prawa.

Koordinacja, monitoring oraz ewaluacja programu jest prowadzona przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilamowicach.

Monitoring i ewaluacja, realizowana przy udziale wszystkich podmiotów uczestniczących w projekcie będzie przebiegała poprzez analizę i ocenę efektywności podejmowanych działań. Uzyskane tą drogą informacje pozwolą na ocenienie wartości Programu oraz pomogą w jego realizacji i wytyczeniu kolejnych działań.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ**

MICHAŁ MLECZKO

